
BRITANSKE STUDIJE KULTURE

---

*„U ozbiljnom, kritičkom intelektualnom radu
ne postoje apsolutni početnici”*

(Stjuart Hol)

Zašto britanske studije kulture? Već po mestu koje imaju u savremenoj sociologiji i teoriji kulture i po interdisciplinarnom pristupu i prepoznatljivom učešću u oblikovanju karakteristika i fenomena svakodnevnog života i njihovog razumevanja, nazire se deo odgovora.

Teorijska polazišta studija kulture su mnogobrojna i raznovrsna: direktni uticaj marksizma (Marks, Gramši, Altiiser, Lefevr), frankfurtuskog kruga (Adorno, Benjamin, Markuze), prihvatanje mnogih postavki strukturalizma (Levi-Stros, Fuko, Derida), semiologije (Sosir, Bart), referiranje na psihoanalizu (Frojd, Lakan), a razvijaju se neposredno u centrima u kojima su britanski teoretičari književnosti (Levis) i istoričari (Tomson) u širem civilizacijskom kontekstu izučavali britansko društvo, a osetan je i uticaj strujanja u američkoj teoriji koji im je stigao preko Nove levice i New Left Review. Britanske studije kulture stvaraju novu, značajnu, kritičku kulturološku struju koju čine Ričard Hogart, Rejmond Vilijems i Stjuart Hol, produktivno povezujući sve ove uticaje.

Stoga su u kategorijalnom aparatu britanskih kulturologa pored osnovnih paradigmi (strukturalizam i kulturalizam) podjednako značajni pojmovi marksističke provenijencije (klasa, radnička klasa, buržoazija, kapitalizam, sindikati, otuđenje), psihoanalitičkog uticaja (subjektivnost, ženstvenost, ženskost, pol, polnost, falocentrizam, seksualnost id.), kao i postmodernog teorijskog diskursa (hegemonija dekonstrukcija, simulacija...). Britanski kulturolozi osvajaju nova područja istraživanja kulture i tvore samosvojni diskurs po kome se mogu prepoznati: urbani mitovi, otpori kroz rituale, stvarno značenje individualnih i društvenih sila, priroda subjektivnosti, način na koji se formira sopstvo (self), samosvest pripadnika različitih rasa, rastuća samosvest omladinskih i ženskih podgrupa, potkulturni simboli i stilovi života, medijska ikonografija, mit kao ključ za razumevanje sadašnjosti, problem zadovoljstva i mnogi drugi. Istovremeno, preispitujući postojeća „pravila igre”, nude aktuelne forme interpretacije kulture.

„To znači da studije kulture moraju biti otvorene spoljnim uticajima, usponu novih društvenih pokreta, psihoanalizi, feminizmu, kulturnim

razlikama... U suštini studije kulture teoretiziraju u postmodernom kontekstu..." (S. Hol, 198)

Iz celine kulturnog života svoje sredine, britanski kulturolozi za područje svoga istraživanja uzimaju odabrane fenomene savremenosti: omladinske stilove života (potkulture), kulturu radničke klase, marginalne društvene grupe, rasne probleme, karakteristike polnosti (gener), posebno njihovog ispoljavanja u masovnim medijima, diskurs masovnih medija i njegove efekte u društvenom životu i ponašanju. Tako najveći broj autora radi istraživanja i piše o omladinskim potkulturama — hipici, pankeri (Hol, Klark, Džeferson, Hebdiž, Vilis...), sportskim navijačima i sportu (Kris Kričer, Vilis, Koen), delinkventima (Džeferson), medijima i njihovim porukama (Hol, Bačer, Morli, Skenel, Volton, Peri, Kardif), feminizmu i novoj ženstvenosti (Mekrobi, Tejlor, Griffin), muškosti (Isthoup), radničkoj kulturi (Hogart, Džonson, Kričer, Klark, Vilis), a pažnja se poklanja i drugim fenomenima savremene masovne kulture — upotrebi droge, reklamnim oglasima, vicevima i humoru, naučnoj fantastici, i drugim popularnim umetničkim žanrovima, svečanostima i manifestacijama.

Izbor izvora istraživanja i korišćenih metoda, njihovom nekonvencionalnom pristupu. Oni pokazuju kako se kad se analizira popularni, žanrovski film, strip, reklamni oglas i slogan, novinski članak ili agencijska vest, TV spot, sapunska opera, vicevi, verbalna komunikacija unutar grupe, popularna hrišćanska ikonografija, nakit i izgled, mogu dobiti valjani podaci za kritičku interpretaciju znatno šireg fenomena. Metode istraživanja su interdisciplinarne, a posebno se koriste i dalje razvijaju empirijske metode: intervju, posmatranje i učestvovanje, kvalitativna analiza sadržaja i studija slučaja.

Studije kulture danas u svetu dobijaju sve veći značaj. Nesumnjiv je njihov uticaj na razvoj američke komunikologije, nemačke sociologije kulture i primenjenih studija kulture, italijanske i francuske teorije kulture, a o tome svedoči i međunarodni časopis Cultural studies (Studije kulture) koji se štampa u Britaniji, Australiji i SAD. U uredništvu ovog časopisa nalaze se veoma ugledni profesori univerziteta i istraživači koji dolaze iz različitih disciplina (Džon Fiske, Ajan Čembers i Endrju Tolson).

U ovom izboru autora i tekstova rukovodile smo se željom da prikazemo savremenu teorijsku produkciju (uvažavajući činjenicu da je istorijska sinteza data u tekstu Tonija Dana), i predstavimo što veći broj različitih autora. Takođe, namera nam je bila da ovi radovi izraze opseg i širinu područja interesovanja, različite metode i domete kritičke analize i inter-

pretacije. Budući da su našoj kulturnoj javnosti do sada predstavljeni radovi manjeg broja najznačajnijih autora britanskih kulturnih studija Vilijems, Hogart, Klark, Brejk i Hebdidž, oni se u ovom tematu javljaju sa novijim prilozima, a ne sa fragmentima njihovih najpoznatijih i najznačajnijih radova.

Priloge smo grupisale u četiri celine: najpre su dati oni tekstovi koji analiziraju istorijski razvoj i teorijske domašaje studija kulture (Dan, Džonson). U drugom delu su tekstovi koji analiziraju ključne pojmove studija kulture i uspostavljaju vezu sa vladajućim teorijskim orijentacijama — postmodernom i postpsihooanalizom (Hebdidž, Hol i Panter). Treći deo sadrži posebne studije koje živopisnom deskripcijom i teorijski relevantnom interpretacijom, na najbolji način predstavljaju stvarni učinak upotrebljenih metoda istraživanja (Mekrobi, Isthoup, Vilis i Čemvers). Svesni da bi tek petnaestak vrsnih istraživača i njihovih radova moglo da nam približi stvarnu sliku i da kompletniji uvid u ovu oblast (raznovrsnost predmeta i primenjenih metoda istraživanja), ograničili smo se na autore koji obrađuju ključne probleme — ženskosti, muževnosti, potkulturnih grupa i zvučnih efekata omladinske potkulturne scene.

U četvrtom delu predstavljena su samo dva, kod nas već prevedena autora, sa tekstovima koji ukazuju na tendenciju širenja područja studija kulture ka komparativnim analizama i proučavanju umetnosti, institucionalnog sistema i kulturne politike (Brejk i Klark).

*Milena Dragičević-Šešić
Ratka Marić*